

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWO-SZKOLENIOWA
„NOWATORSKIE ROZWIĄZANIA METODYCZNE
W REHABILITACJI DZIECI I MŁODZIEŻY”
Poznań, 20-22 listopada 1997 roku**

Organizatorzy Konferencji: Zakład Pedagogiki Specjalnej i Zakład Psychopatologii Dziecka na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie oraz Zarząd Główny Towarzystwa Walki z Kalectwem, Warszawa–Konin–Mielnica.

Obrady odbywały się, po części obrad plenarnych pierwszego i drugiego dnia, w dwóch sekcjach: 1) Integracyjne wychowanie i nauczanie; 2) Indywidualna pomoc i nauczanie. Uczestniczyło 63 prelegentów z ośrodków akademickich z Polski (UAM Poznań, WSP Bydgoszcz, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Gdański, filia UAM Kalisz, Uniwersytet Łódzki, WSP Kraków, Uniwersytet Warszawski, WSP Zielona Góra, WSP Rzeszów, UMCS Lublin, WSPS Warszawa, filia Uniwersytetu Warszawskiego Białystok, WSP Olsztyn), naukowych (Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu, Warszawa), resortowych (Centrum Medyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, Warszawa), placówek oświatowych powszechnych, integracyjnych i specjalnych, poradni, organizacji społecznych oraz goście z zagranicy: Fachhochschule Magdeburg, Niemcy; Szkoła Życia, Szwecja; Verein „Fortschritt”, Niemcy; Ukraina.

Wprowadzenie do obrad stanowiła prezentacja podejść w rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży niepełnosprawnej: intelektualnie (tematyka zdecydowanie dominująca na Konferencji), ruchowo, z zaburzeniami psychozopodobnymi, z trudnościami w uczeniu się i dyslektycznymi, dzieci przewlekłe chorych, niewidomych i słabo widzących, z uszkodzeniami narządu słuchu, jak i ze sprzężonymi wadami rozwojowymi. Referaty o charakterze wprowadzającym to m.in.: *Poszukiwanie nowatorskich rozwiązań organizacyjnych i programowo-metodycznych w rehabilitacji indywidualnej oraz grupowej integracji dzieci niepełnosprawnych* (prof. I. Obuchowska, UAM Poznań), *O procesie wyboru metod rehabilitacji* (prof. B. Kaja, WSP Bydgoszcz). Warunki skutecznej rehabilitacji według prof. Degi są stworzone wówczas, gdy jest ona „wczesna, kompleksowa, powszechna”, co przypomniał w swoim wystąpieniu dr n. med. P. Janaszek (Towarzystwo Walki z Kalectwem, Warszawa–Konin). Większość wystąpień akcentowała *Podmiotowy i ekologiczny kontekst procesu rehabilitacji* (... *Implikacje dla praktyki* (prof. F. Wojciechowski, WSP Kraków). O podejście do rehabilitacji włączające rodziców, szersze otoczenie społeczne dziecka niepełnosprawnego, a zarazem dbające o naturalność jego warunków rozwoju i życia – tzw. ekospołeczne i ekologiczne postulował m.in. autor wystąpienia *Rozwijanie kompetencji komunikacyjnej u dzieci upośledzonych umysłowo w procesie kształcenia integracyjnego* (dr A. Twardowski, filia UAM Poznań).

O tym, jak przebiega realizacja idei integracji w kształceniu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w Polsce, mająca już 8-letnie doświadczenia, zapoznał uczestników Konferencji *Raport o stanie placówek integracyjnych w Polsce – dostęp i jakość* (mgr J. Bogucka, Centrum Medyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN). Według danych za rok szkolny 1996/97 w kraju zarejestrowano 104 przedszkola i 161 szkół powszechnych, podstawowych i ponadpodstawowych (w tym 15 liceów ogólnokształcących), w których utworzone zostały oddziały i klasy integracyjne. Dzieci i młodzież niepełnosprawna, objęta kształceniem integracyjnym i powszechnym stanowi zaledwie 3%. W grupie tej przykładowo 11% przypada na dzieci i młodzież niesłyszącą i niedosłyszącą. Uczestniczącym w integracji nauczycielom i wychowawcom towarzyszy wciąż przekonanie o niewystarczającym przygotowaniu wobec nowych wyzwań. Przedstawiono pewne praktyczne rozwiązania w kształceniu integracyjnym, jak np. *Modele nauczania i wychowania na przykładzie istniejących form integracji w Białymstoku* (mgr I. Boreczko-Aksiucik, filia Uniwersytetu Warszawskiego Białystok); *Analiza przebiegu realizacji autorskiej koncepcji osób głębiej upośledzonych umysłowo w Szkole Podstawowej Specjalnej Nr 103* (mgr K. Lalsch, Poznań), oraz dano przykład prezentowanych materiałów edukacyjnych: *Lektury* oraz w przygotowaniu: *Dziecko z uszkodzonym słuchem w szkole powszechnej. Materiały dla nauczycieli i Dziecko z uszkodzonym słuchem w powszechnym przedszkolu. Materiały dla wychowawców i nauczycieli* (mgr J. Kobosko, Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu Warszawa).

Rehabilitacja to proces uczenia się, w którym duże znaczenie odgrywają wszelkie metody wspierające rozwój, metody zmodyfikowane i mniej lub bardziej specyficzne ze względu na dany rodzaj niepełnosprawności. Za przykład może posłużyć „metoda dobrego startu” – *Indywidualne i integracyjne zajęcia rehabilitacyjne z wykorzystaniem różnych modyfikacji metody dobrego startu* (prof. M. Bogdanowicz, Uniwersytet Gdański), zaadaptowana przez Autorkę wystąpienia dla dzieci z „dysleksją rozwojową”, „ryzykiem dysleksji” oraz innymi zaburzeniami rozwojowymi, co np. pokazano w *Wykorzystaniu Metody Dobrego Startu w nauczaniu indywidualnym dziecka z lekkim upośledzeniem umysłowym. Adaptacja i modyfikacja metody* (mgr D. Kopeć, UAM Poznań). Omówione zostały także m.in.: techniki arteterapeutyczne w pracy z dziećmi dyslektycznymi (prof. W. Szulc, dr A. Twardowski, filia UAM Kalisz), metoda „dwuczłowieka” w rehabilitacji głęboko upośledzonych umysłowo (prof. S. Kowalik, UAM Poznań), *Metoda Felicji Affolter w terapii dzieci z upośledzeniem umysłowym* (dr B. Szychowiak, UAM Poznań), *Empatia oraz metody psychoaktywne w procesie integracji dzieci niepełnosprawnych do masowej edukacji wczesnoszkolnej* (dr K. Barłóg, WSP Rzeszów), *Metoda Montessori w pracy z dzieckiem upośledzonym umysłowo na przykładzie SPS Nr 102* (mgr Z. Żółta, Poznań).

Zdaniem prof. R. Ossowskiego (WSP, Bydgoszcz) diagnoza psychologiczna niepełnosprawnych dzieci i młodzieży powinna być diagnozą sytuacyj-

na, aby zapobiegać procesom segregacji, w odróżnieniu od diagnozy nozologicznej, typologicznej czy etiologicznej, przyczyniających się do wtórnej stygmatyzacji tej grupy diagnozowanych. Problem stygmatyzacji dzieci kwalifikowanych na zajęcia dydaktyczno-kompensacyjne i kompensacyjno-wyrównawcze przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, co dotyczy 18% dzieci w młodszym wieku szkolnym, jak podaje dr B. Oszustowicz (WSP Kraków) w referacie *Sytuacja szkolna uczniów klas V-VIII szkoły podstawowej, uczęszczających w okresie nauczania początkowego na zajęcia korekcyjno-kompensacyjne*, został podniesiony jako utrzymywanie segregacji i izolacji względem dzieci z trudnościami w nauce, nie zaś należyte rozwiązanie.

W wygłoszonych referatach i doniesieniach wskazywano na doniosłą rolę rodziny dziecka niepełnosprawnego w jego rehabilitacji i przygotowaniu do życia w społeczeństwie, która w warunkach polskich często staje się „rodziną niepełnosprawną” (dr n. med. P. J a n a s z e k). Przykładowo cytowane na Konferencji badania dotyczące także rodzin dzieci lekko upośledzonych umysłowo włączonych w system kształcenia integracyjnego (prof. R. K o ś c i e l a k, Uniwersytet Gdański) pokazały, że ponad 50% w tej grupie dzieci doświadcza odrzucającej postawy rodziców. Również ważne są działania rodziny na rzecz integracji szkolnej i społecznej dziecka o odmiennych warunkach rozwojowych, co zostało przedstawione w *Działaniach rodziny na rzecz integracji przedszkolnej dzieci niewidomych z rówieśnikami* (dr J. O s t a s z, dr D. O s i k, UMCS Lublin). O *Organizacji pomocy rodzicom dzieci niesłyszących jako warunku integracyjnego nauczania i wychowania* w świetle uchwał Międzynarodowego Biura Audiofonologii w Lizbonie (1996) mówiła dr A. K o r z o n (WSP Kraków).

Na temat *Współczesnych technologii w służbie kształcenia i wychowania niepełnosprawnych dzieci i młodzieży* była wypowiedź dr K. B l e s z y Ń s k i e j (Uniwersytet Warszawski), wskazująca na coraz większą pomoc, z jaką przyjąć może ludziom niepełnosprawnym technika. Do tej grupy zagadnień należą omawiane w kolejnych referatach np.: *Wykorzystanie programów komputerowych w rehabilitacji zaburzeń mowy i słuchu* (dr inż. S. G r o c h o l e w s k i, Politechnika Poznańska; mgr B. K u s z e w s k a), *Wykorzystanie komputerów w rewalidacji niewidomych* (mgr M. J a k u b o w s k i, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Owińska).

Podsumowaniem obrad mogą być słowa wypowiedziane przez dr. T. M a j e w s k i e g o (Warszawa): „Nauczyciele muszą być przekonani, że dziecko niepełnosprawne może się uczyć w warunkach szkoły powszechnej” (*Realizacja specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci niewidomych i słabo widzących w integracji szkolnej*).

Joanna Kobosko
Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
Warszawa